

işaret ediyordu. Bu da uykunun daha az dinlendirici olması demekti. Bu durum tüm ölçümlerin elde edilebildiği 14 kişinin 11'i için geçerliydi.

Bu etki, şeker ve yağın insanların uyanık hissetmesini artıran çeşitli beyin yollarıyla ilintili olabilir. Ancak söz konusu mekanizmaların ortaya çıkarılması için daha fazla araştırma yapılması gerekiyor. Ayrıca aynı etkinin geçerli olup olmadığını sunamak için deneyin kadınlarla da tekrar edilmesi gerekiyor. Yavaş dalga uykusu üzerindeki bu tür bir bozucu etkinin uzun vadeli etkilerinin bilinmediği, öte yandan genel olarak kötü beslenmenin daha kötü sağlık durumlarıyla ilintili olmasının etkiyi kısmen açıklayabileceği belirtiliyor. Ayrıca araştırmacılar yavaş dalga uykusu yaşla birlikte azaldığı için belki de sağlıklı beslenmenin ileri yaşlarda uyku kalitesini korumak için daha önemli olabileceği görüşündeler. ■

FDA Alzheimer İlacı İçin Tam Onay Verdi

Özlem Ak

Dünya çapında 55 milyondan fazla demans hastası bulunuyor. Tüm demans vakalarının %60 ila %80'ini Alzheimer hastaları oluşturuyor. Araştırmacılar ayrıca demansla yaşayan insan sayısının 2050 yılına kadar neredeyse 153 milyona çıkacağını tahmin ediyor. Bu rakamlar nedeniyle de tıp camiası bu hastalığa yönelik tedavilere her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyuyor. Deneysel bir ilaç olan Lecanemab, bazı uzmanlar tarafından beklenen tedavi olarak görülürken bazı uzmanlar ise bu ilaca bağlanan umuda daha temkinli yaklaşıyor. Çünkü ilacın ciddi ve potansiyel olarak ölümcül yan etkileri konusunda endişeler bulunuyor.

Alzheimer'ın bilinen bir tedavisi yok ancak ilerlemesini yavaşlatan ve semptomları hafifleten aducanumab (ilerlemeyi yavaşlatır) ve rivastigmin

(semptomları tedavi eder) gibi FDA (ABD Gıda ve İlaç Dairesi) tarafından onaylanmış birkaç ilacı bulunuyor. 6 Ocak'ta FDA Alzheimer hastalığının erken döneminde olan kişilerin tedavisinde Lecanemab kullanımı için hızlandırılmış onay vermişti. FDA bir dizi deneme sonucunda "doğrulanmış klinik faydası" olduğunu belirleyince Biogen ve Japon ilaç imalatçısı Eisai tarafından üretilen bu ilacın kullanımına tam onay verdi. Kurum yaptığı açıklamada Lecanemab'ın FDA'dan tam onay alan ilk Alzheimer ilacı olduğunu duyurdu.

Leqembi olarak pazarlanan ilaç, beyinde amiloid plakları adı verilen protein birikimini azaltarak Alzheimer hastalarının beyin

fonksiyonlarını iyileştiriyor. ABD, Klinik ve Ekonomik İnceleme Enstitüsünün nisan ayında yayınladığı bir rapora göre ilaç, Alzheimer hastalarında bilişsel kaybı yavaşlatıyor ancak klinik çalışmalarda gösterilen yan etkileri, faydalarının bu riskleri telafi edip etmediği konusunda önemli belirsizliklere yol açıyor.

New England Journal of Medicine dergisinde yayımlanan rapora göre bazı hastalarda bilişsel gerilemeyi yavaşlattığını ve Faz III klinik çalışmasında Lecanemab alan katılımcılarda 18 ay içinde %27 daha yavaş bir oranda gerileme yaşandığını ortaya koydu. Deneme 18 ay sürdüğü için Leqembi'nin uzun

vadeli yararının uzun sürüp sürmeyeceğini bilmek henüz mümkün değil. Bununla birlikte, çalışma yalnızca erken evre Alzheimer'ın neden olduğu hafif bilişsel bozukluğu olan kişileri kapsadığı için hastalığın daha sonraki evrelerinde olanlar üzerindeki faydaları veya riskleri hakkında henüz hiçbir kanıt yok. Diğer yandan, yapılan bu çalışma, Alzheimer için belirli bir genetik risk faktörüne sahip bazı kişilerin (APOE4 genine sahip olanlar) ilaçtan fayda görmeyebileceğini ve beyinlerinde kanama gerçekleşme ihtimalinin daha yüksek olabileceğini öne sürdü.

Denemeye katılanların yaklaşık %17'sinde beyin kanaması, %13'ünde ise beyin şişmesi meydana geldi. Lecanemab almayan kontrol grubundakilerin ise sadece %2'sinde çok şiddetli olmayan ve bir süre sonra geçen beyin şişmesi görüldü. Ayrıca ilacı alan hastaların %3'ünde zihin karışıklığı ve görme bozukluğu gibi semptomlarla birlikte daha şiddetli beyin şişmesi de gözlemlendi. FDA, ilacın etiketinde güvenlik

sorunlarını vurgulayan bir uyarı yer alacağını belirtiyor. ■

Sivrisinekler Kâbusumuz mu Olacak?

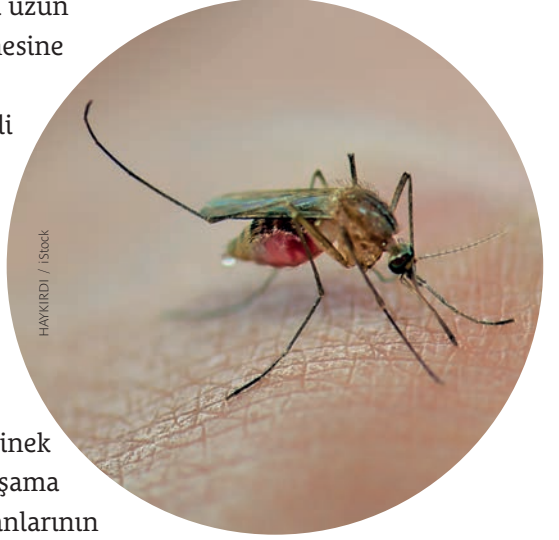
Ayşenur Okatan

Yapılan çalışmalar küresel ısınma ile birlikte patojenlerin ve sivrisinek gibi hastalık taşıyıcı canlıların yani vektörlerin yaşam alanlarının genişlediğini gösteriyor. Bu durum ise hem uzun yıllardır görülmeyen taşıyıcı kaynaklı hastalıkların yeniden ortaya çıkmasına hem de günümüzdeki taşıyıcı kaynaklı hastalıkların artmasına neden oluyor.

Sivrisinekler sıcaklık ve yağış gibi iklim olaylarına karşı oldukça hassas canlılardır. Yapılan araştırmalar artan sıcaklıkların sivrisineklerin beslenme aktivitelerini artırdığını, büyümelerini hızlandırdığını ve hayatta kalmalarını kolaylaştırdığını gösteriyor. Bu da sivrisinekler aracılığıyla taşınan hastalıkların geniş

alanlarda daha uzun süreler görülmesine neden oluyor. Ilman ve nemli iklimler sivrisineklerin daha çok görüldüğü bölgeler olsa da belirli sıcaklıkların üzerinde sivrisinek larvalarının yaşama ve büyüme oranlarının düştüğü, yetişkin sivrisineklerin ise beslenme aktivitelerinin azaldığı da görülebiliyor. Fakat şehirlerde bulunan sivrisinekler kırsal kesimlerdekilere göre yüksek sıcaklıklara daha kolay uyum sağlayabiliyor.

Küresel ısınma nedeniyle artan sıcak hava dalgası, sel, aşırı yağış, kuraklık gibi ekstrem hava olayları da sivrisineklerin anormal şekilde çoğalmasına neden oluyor. Örneğin aşırı yağış, sulak alanların artmasına yol açıyor. Bu durum ise sulak alanlarda çoğalan sivrisineklerin yaşam alanlarının genişlemesine sebep oluyor. Yine kuraklık, sivrisineklerin yağmur suyunun biriktirildiği depoları üreme bölgesi olarak kullanmasını sağlıyor. Bu da sivrisinek sayısını artırıyor.

Yapılan başka bir çalışmaya göre ise doğada uzun süre kalan bazı böcek ilaçlarının uzun süreli ve kontrolsüz biçimde kullanılması sivrisineklerin böcek ilaçlarına karşı direncini artırıyor. Ayrıca kontrolsüz şehirleşmeyle birlikte ormanların azalması, geniş sulama kanalları ve su sistemleri ağının artması sivrisineklerin yaşam alanlarının genişlemesine ve aşırı çoğalmalarına katkı sağlıyor.

Araştırmalar ayrıca küresel ısınma ile birlikte artan hava sıcaklıkları sonucunda tropik bölgedeki canlı türlerinin daha ılıman bölgelere, ılıman bölgedeki türlerin ise daha düşük sıcaklıktaki bölgelere dağıldığını gösteriyor. Bu durum ise taşıyıcı